

Non-governmental Organization
International Center of Scientific Research

PROCEEDINGS OF THE VIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND THEORETICAL CONFERENCE

SCIENCE OF XXI CENTURY:
DEVELOPMENT, MAIN
THEORIES AND
ACHIEVEMENTS

02.05.2025

THE HAGUE,
NETHERLANDS

SCIENTIA

COLLECTION OF SCIENTIFIC PAPERS

with the proceedings of the

VIII International Scientific and Theoretical Conference

**Science of XXI century:
development, main
theories and achievements**

02.05.2025

The Hague, Netherlands

The Hague, 2025

Chairman of the Organizing Committee: Goldenblat M.

Responsible for the layout: Bilous T.

Responsible designer: Bondarenko I.

- S 40 **Science of XXI century: development, main theories and achievements:**
collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the VIII
International Scientific and Theoretical Conference, May 2, 2025. The
Hague, Netherlands: International Center of Scientific Research.

ISBN 979-8-89660-278-1 (series) Bowker

DOI 10.36074/scientia-02.05.2025

Papers of participants of the VIII International Multidisciplinary Scientific and Theoretical Conference «Science of XXI century: development, main theories and achievements», held on May 2, 2025 in The Hague are presented in the collection of scientific papers.

The conference is included in the Academic Research Index ReserchBib International catalog of scientific conferences and registered for holding on the territory of Ukraine in UKRISTEI (Certificate № 126 dated January 6th, 2025).

Conference proceedings are publicly available under terms of the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA 4.0) at the www.previous.scientia.report.

UDC 082:001

Сидорчук Мар'яна Анатоліївна

здобувач вищої освіти медичного факультету №2

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

Науковий керівник: Садовнича Олена Володимирівна

канд. філол. наук, старший викладач ЗВО кафедри мовної підготовки

Національний медичний університет імені О.О. Богомольця, м. Київ, Україна

МІЖНАРОДНА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЕНДОКРИНОЛОГІЇ

Вступ. В умовах сьогодення все частіше набуває актуальності проблема хронічних хвороб (діабет, ожиріння, гіпотиреоз, дефіцити макро- й мікронутрієнтів, вплив мутагенних факторів і загалом гормональної дисфункції), які пов'язані з роботою ендокринних залоз. Тривалі хвороби потребують постійного нагляду лікаря та кропіткої праці пацієнта. Звертаючи увагу на велику кількість термінів, апонімів, транслітерацій, можна допустити, що це дещо ускладнює співпрацю. Саме тому задля курації хвороби є важливим розуміти не лише загальний принцип утворення медичних термінів, а й вузькоспеціалізованих схем їх об'єднання, в науці, що вивчає величезний вплив найменший молекул.

Метою цього дослідження є вивчення загальних принципів утворення ендокринологічних термінів: їх етимологічний та морфемний аналіз (за схемою відрізок 1 + відрізок 2 +...відрізок n), засновані на аналізі наукових джерел.

Результати досліджень. Проаналізувавши певну кількість джерел, виявились такі закономірності:

1. Кожен термін утворений за схемою, в якій кожна морфемна одиниця несе в собі ключову інформацію стосовно його трактування/перекладу.
2. За аналогією до розбору терміна, можливо розібрати багатослівний діагноз, в якому кожне слово розпадається на ще менші поняття.
3. Активно використовуються назви за автором (особливо для позначення синдромів).
4. Використовується латинська анатомічна номенклатура (для позначення локалізації патології в тілі людини, наприклад: *adenoma hypophisalis*, *adenoma cortex suprarenalis*).

Латинські відрізки, що мають найпоширеніший вжиток та їх значення:

Проаналізувавши відповідну літературу, статистично, термінотворча система акцентує на клінічно найбільш поширених відрізках, одним з них є

суфікс -it- / -itis (запалення, наприклад тиреоїдит (thyreo-, стосується щитоподібної залози + -itis, запальний процес — запалення щитоподібної залози; панкреатит (pancreat-, стосується підшлункової залози + -itis, зальний процес — запалення підшлункової залози). Одними з найбільш поширених відрізків є: epi-, ecto-, hypo-, hyper-. Префікс epi- (над, зверху, наприклад епігіпофізарний (epi-, над, зверху + hypophys-, той, що стосується гіпофіза + -lis, закінчення прикметників в латинській мові — над гіпофізом). Префікс екто- (зовні, ектопанкреатоз ecto-, зовні + pancreat-, стосується підшлункової залози + -osis, незапальний процес — незапальний процес, що відбувається в тканинах поза підшлункової залози, ектотиреоїдний вузол (ecto-, зовні + thyreoid-, стосується щитоподібної залози + -lis, утворення прикметник — поза щитоподібною залозою).

Для утворення клінічних ендокринологічних термінів існують два важливі відрізки: hypo-, hyper-. Перший префікс *hypo-* (пониження), наприклад, *hypothyreosis* (hypo-, коли кажемо, що чогось замало + thyreoid-, стосується щитоподібної залози + -osis, процес — зниження функції щитоподібної залози), *hypoglycaemia* (hypo- + glyco- + -emia — знижений рівень глюкози в крові). Інший префікс *hyper-* (підвищення), наприклад, *hyperthyreosis* (*hyper-*, коли кажемо, що чогось забагато в організмі + thyreoid- + -osis — надмірна функція щитоподібної залози).

Також слід згадати про апонімічні терміни (від грец. ὄλο – «від» і ὄνομα – «ім'я»), утворені від власних імен людей, зазвичай імен учених, лікарів, анатомів, дослідників, які першими відкрили, описали або класифікували явище, структуру, синдром, хворобу тощо). Виявляється, за типами апонімів: 69% — назви синдромів; 28% — назви симптомів. Найпоширеніша структура — двокомпонентна: назва власна + загальна (наприклад, синдром Аддісона) Трикомпонентні терміни — 22%, чотирикомпонентні — 3%. Типова структура терміна-епоніма: власна назва у родовому відмінку + загальна назва в називному (наприклад, синдром Конна). Походження деяких епонімів: синдром Аддісона — хронічна недостатність наднирників (описаний Томасом Аддісоном), синдром Бернетта — «молочно-лужний синдром», синдром Вольфрама — DIDMOAD (діабет, оптична атрофія, глухота тощо).

Етимологія деяких найуживаніший ендокринологічних термінів:

Основними способами збагачення є творення нових слів на основі власних мовних ресурсів, запозичення з інших мов, вторинна номінація. Медична терміносистема, порівняно із загальноновживаною лексикою, характеризується використанням дещо іншого набору морфем, які закріплені

за певними класами понять. У термінологічному словотворенні вільніше та простіше поєднуються запозичені й національні словотвірні елементи; також спостерігається зміна семантики загальномовних морфем, зокрема суфіксів об'єктивної оцінки.

Висновок. Проведене дослідження засвідчує, що ендокринологічна терміносистема має складну й водночас закономірну структуру, що ґрунтується на поєднанні морфем грецького та латинського походження. Особливу роль відіграють епонімічні терміни, що фіксують історичний контекст відкриттів у галузі ендокринології, а також сприяють точному й уніфікованому позначенню синдромів і симптомів. Знання етимології та морфемної будови термінів підвищує якість фахового перекладу, сприяє кращому розумінню міждисциплінарної комунікації.

Список використаних джерел:

1. International Journal of Endocrinology. (n.d.). *OUCI*. <https://ouci.dntb.gov.ua/editions/AZDRXojV/>
2. Linguistic aspects of eponymic professional endocrinologic terminology. (n.d.). *SURL*. <https://surl.li/rktbpg>
3. Тронько, М. Д., & Большова, О. В. (Ред.). (n.d.). *Довідник з клінічної ендокринології*. Академія медичних наук України.
4. Анатомія та фізіологія людини–1. Основи біомедичних знань. Медична термінологія: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів з кредитного модуля дисципліни. (n.d.). <https://is.gd/VjH729>